

เที่ยวได้

ดอกไม้บ้านที่กรือเซะ

วุฒิ วัฒนสิน ¹

มัสยิดกรือเซะ

สำนักงานศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัย กระทรวงวัฒนธรรมและศิลปินชาวไทย เห็นว่าวิถีชีวิตของชุมชนบ้านกรือเซะจังหวัดปัตตานีอยู่กันอย่างสันติสุข โดยมีมัสยิดกรือเซะเป็นศูนย์กลางในด้านสังคมและการประกอบศาสนกิจ กรณีเหตุการณ์ความไม่สงบที่มัสยิดกรือเซะเมื่อปลายเดือนเมษายน 2547 ไม่ว่าจะเหตุผลของการบังเกิดเหตุการณ์เลวร้ายจะเป็นเช่นไรก็ตามแต่ ผลของการกระทำในครั้งนั้นนำมาซึ่งความเศร้าสลดและหดหู่ใจอย่างมากสำหรับคนไทยทั้งชาติ ในฐานะของศิลปินคนทำงานศิลปะในภาคใต้ มีความตระหนักในบทบาทของศิลปกรรมที่จะสามารถสร้างสรรค์สันติสุขและความเบิกบานใจให้กลับคืนมาสู่สังคมแห่งความศักดิ์สิทธิ์ “มัสยิดกรือเซะ” อีกครั้ง 30 ศิลปินในภาคใต้จึงจัดให้มีโครงการ “ดอกไม้บ้านที่กรือเซะ”

โดยมีจุดมุ่งหมายที่จะร่วมกันบันทึกเรื่องราววิถีชีวิตของชุมชนกรือเซะ ผ่านผลงานทางด้านศิลปกรรม อันได้แก่ จิตรกรรม ประติมากรรม ภาพพิมพ์และสื่อผสม เพื่อเผยแพร่สู่สังคม

กลุ่มศิลปินภาคใต้ ที่เข้าร่วมโครงการ “ดอกไม้บ้านที่กรือเซะ”

¹ รองศาสตราจารย์ ภาควิชาการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

ในเบื้องต้นศิลปินผู้เข้าร่วมโครงการ จะเดินทางมาศึกษาหาข้อมูลจากสถานที่จริง ทั้งนี้เพื่อนำ

ไปเป็นแรงบันดาลใจในการสร้างสรรค์ผลงานที่ดีและมีคุณค่าคนละ 2 ชิ้น

ศิลปินกำลังหาข้อมูลจากสถานที่จริง ณ มัสยิดกรือเซะ และที่ทำการองค์การบริหารส่วนตำบลตันหยงลูโละ

และหลังจากนั้นจะนำผลงานศิลปกรรมทั้ง 60 ชิ้น เสนอต่อสาธารณชน โดยจัดเป็นนิทรรศการ

ศิลปกรรมครั้งแรก ณ หอศิลป์วัฒนธรรมภาคใต้ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี

หอศิลป์วัฒนธรรมภาคใต้ สถาบันวัฒนธรรมศึกษากัลยาณิวัฒนา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

แล้วจะนำผลงานทั้งหมดไปจัดแสดง ณ มูลนิธิเพื่อศูนย์กลางอิสลามแห่งประเทศไทย กรุงเทพมหานครต่อไป

เที่ยวได้ฉบับนี้ขอนำท่านมาทำความรู้จักกับ มัสยิดกรือเซะไปพร้อมๆ กับเหล่าศิลปินภาคใต้ ที่ร่วมในโครงการ “ดอกไม้บานที่กรือเซะ”

สารานุกรมวัฒนธรรมภาคใต้ พ.ศ.2529 เล่มที่ 1 ของสถาบันทักษิณคดีศึกษา ได้บันทึกไว้ดังนี้

มัสยิดกรือเซะ หมู่ที่ 2 ตำบลตันหยงลูโล๊ะ อำเภอเมือง จังหวัดปัตตานี

มัสยิดกรือเซะ ตั้งอยู่บ้านกรือเซะ หมู่ที่ 2 ตำบลตันหยงลูโล๊ะ อำเภอเมืองปัตตานี จังหวัดปัตตานี อยู่ห่างจากตัวเมืองประมาณ 6 กิโลเมตร อยู่ติดกับถนนสายปัตตานี-นราธิวาส

มัสยิดกรือเซะ มีชื่อเรียกอีกอย่างหนึ่งว่า มัสยิดปีตุกรือบัน ชื่อนี้เรียกตามรูปทรงของประตูมัสยิด ซึ่งมีลักษณะเป็นวงโค้งแหลมแบบโกธิคของ

ยุโรป และแบบสถาปัตยกรรมของชาวตะวันออกกลาง (คำว่า ปีตุ แปลว่าประตู กรือบัน แปลว่า ช่องประตู ที่มีรูปโค้ง)

มัสยิดกรือเซะเป็นอาคารก่ออิฐถือปูน ขนาดกว้าง 15.10 เมตร ยาว 29.60 เมตร สูง 6.50 เมตร เสาทรงกลมเลียนรูปลักษณะแบบเสาโกธิคของยุโรป ช่องประตูหน้าต่างมีทั้งแบบโค้งแหลมและโค้งมนแบบโกธิค โดมและหลังคาที่ยังก่อสร้างไม่เสร็จ อิฐที่ใช้ก่อมีลักษณะเป็นอิฐสมัยอยุธยา ตรงฐานมัสยิดมีอิฐรูปแบบคล้ายอิฐสมัยทวารวดีปะปนอยู่บ้าง

ประวัติการสร้างมัสยิดกรือเซะมีหลายกระแส หนังสือสยาเราะห์ปัตตานี ของหะยีหวันหะซัน กล่าวว่า สุลต่านลองยูนุสเป็นผู้สร้างประมาณปีอิหระห์ 1142 ตรงกับพุทธศักราช 2265 สมัยอยุธยาตอนปลาย และว่าเหตุที่ก่อสร้างไม่สำเร็จเนื่องจากเกิดสงครามแย่งชิงราชสมบัติระหว่าง สุลต่านลองยูนุสกับระตูปะกาลันซึ่งเป็นพระอนุชาของพระองค์ หลังจากสุลต่านลองยูนุสสิ้นพระชนม์แล้ว ระตูปุยุดได้รับตำแหน่งสุลต่านเมืองปัตตานีคนต่อมาได้ย้ายศูนย์การปกครองเมืองปัตตานีไปตั้งอยู่ ณ บ้านปุยุด (ปัจจุบันอยู่ในเขตท้องที่ตำบลปุยุด อำเภอเมืองปัตตานี บริเวณที่ตั้งวังของระตูปุยุดยังคงปรากฏร่องรอยกำแพงอยู่จนบัดนี้) จึงไม่มีใครคิดสร้างมัสยิดกรือเซะต่อเติม ทั้งไว้รกร้างจนเกิดเป็นตำนานเล่าสืบต่อกันมา

มีตำนานเล่าสืบต่อๆ กันมาว่า ในยุคที่เมืองปัตตานีมีเจ้าผู้ครองเมืองเป็นนางพญาชื่อ ราชายีรู (พ.ศ.2159-2167) นั้น ได้มีชาวจีนชื่อ หลิมโต๊ะเคี่ยม (หลิมเต้าเคียน) หนีราชภัยจากกษัตริย์จีนมาอยู่เมืองปัตตานี ได้ธิดารายาเป็นภรรยา และเข้ารับนับถือศาสนาอิสลาม (จดหมายเหตุราชวงศ์เหม็ง เล่มที่ 33 บันทึกว่า หลิมเต้าเคียนได้หลบหนีการจับกุมไปอาศัยอยู่ที่เมืองปัตตานี มีท่าเรือเรียกว่า ท่าเรือเต้าเคียน ภายหลังหลิมเต้าเคียนได้เข้ารับนับถือ

ศาสนาอิสลาม และได้ภรรยาซึ่งเป็นเชื้อพระวงศ์ของเจ้าเมืองปัตตานี เหตุการณ์ดังกล่าวนี้ตามจดหมายเหตุราชวงศ์หมิง เล่มที่ 323 จะตกอยู่ประมาณปี พ.ศ.2119 ดูรายละเอียดจาก “หลิมกอเหนี่ยว”) ไม่ยอมกลับเมืองจีน หลิมกอเหนี่ยวน้องสาวเดินทางมาตามพี่ชายให้กลับเมืองจีนเพื่อดูแลมารดาชราตามประเพณีของชาวจีน เพราะหลิมเต้าเคียน เป็นพี่ชายคนโตของครอบครัว แต่หลิมเต้าเคียนไม่ยอมกลับ เนื่องจากได้รับมอบหมายจากเจ้าเมืองปัตตานีให้เป็นผู้ควบคุมก่อสร้างมัสยิดกรือเซะอยู่ และยังสร้างไม่เสร็จ จะขอยู่เมืองปัตตานีต่อไปจนกว่าจะสร้างเสร็จ หลิมกอเหนี่ยวมีความน้อยใจ จึงทำอัตวินิบาตกรรมประท้วงพี่ชาย แต่ก่อนที่นางจะผูกคอตายนางได้อธิษฐานว่า แม้

พี่ชายจะเป็นช่างที่เก่งเพียงใดก็ขอให้สร้างมัสยิดนี้ไม่สำเร็จ ด้วยแรงแห่งคำสาปแช่งของนางปรากฏว่าหลิมเต้าเคียนสร้างไม่สำเร็จ แม้จะได้ทำการสร้างหลังคาและโดมถึง 3 ครั้ง เมื่อสร้างจวนจะเสร็จก็เกิดอัสนีบาตฟาดโดมและหลังคาพังทลายลงมาทุกครั้ง ทำให้หลิมเต้าเคียนเกิดความหวาดกลัวจึงยอมทิ้งงานก่อสร้างให้ค้างอยู่บนบัดนี้

กรมศิลปากรได้ขึ้นทะเบียนมัสยิดกรือเซะไว้เพื่ออนุรักษ์ศิลปะทางสถาปัตยกรรม และได้ทำการบูรณะในวาระแห่งปีเฉลิมฉลองกรุงเทพมหานครมีอายุครบ 200 ปี ในปีพุทธศักราช 2525

ต่อไปนี้เป็นตัวอย่างผลงานจิตรกรรมบางส่วนที่ศิลปินภาคใต้ได้สร้างสรรค์ขึ้น

สุรินทร์ นัตรวีระโยชิน
“มูมมองกรือเซะ”
60x80 ซม. สีอะคริลิกบนผ้าใบ

พิเชษฐ์ เป็ชรกลิ่น
“28 เมษายน 2547”
80x90 ซม. เทคนิคผสมบนไม้อัด

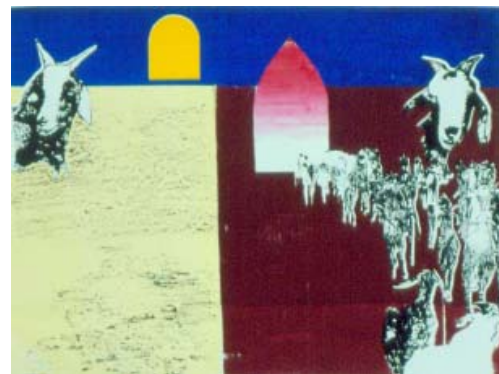
สุรชาติ เกษประสิทธิ์
“ลัทธิชาตินิยม”
30X180 ซม. เทคนิคสื่อผสม

พรทิพย์ อุไรรัตน์
“ความรัก”
50X75 ซม. เทคนิคผสม

พนัส มุสิกกรรม
“ดอกไม้แยมบานที่กรือเซะ”
100X130 ซม. สีน้ำมันบนผ้าใบ

ผดุงศักดิ์ พาณิชตระกูลศิลป์
“แพะ หมายเลข 1”
55X75 ซม. สีลค์สกรีน

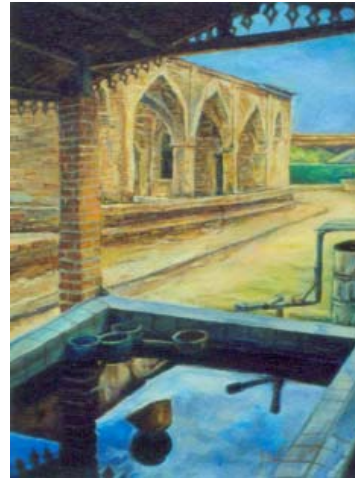
ปริทรศ หุดางกูร
“วันลงดาบ”
40X50 ซม. สีน้ำมันบนผ้าใบ

ชนกร บุญรัตน์
“พลังแห่งกรือเซะ”
90X100 ซม. สีน้ำมันบนผ้าใบ

สถาพร ทศวงศ์
“ไต้ร่มบนเลน”
45x60 ซม. สีน้ำมันบนกระดาษ

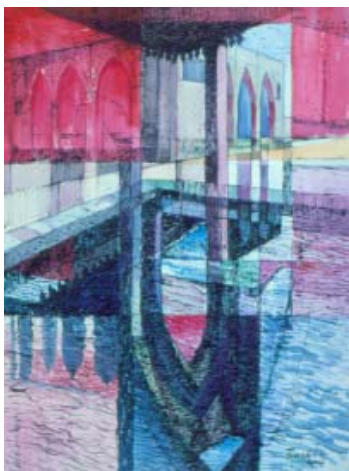
สกนธ์ รัตนาโกศล
“ซำระล้างสู่ทางสันติ”
53x39 ซม. สีน้ำมันบนผ้าใบ

มุฮัมมัด โรจนอุดมศาสตร์
“ร่องรอยเมื่อวันวาน”
120x140 ซม. สีอะคริลิกบนผ้าใบ

จรูญ ศรียะพันธุ์
“สันติสุขด้วยพระบารมี”
65x80 ซม. เทคนิคผสม

ธงศักดิ์ หงษ์แพง
“ภาพลักษณ์จากเงาสะท้อน”
55x75 ซม. วาดเส้นกับสีน้ำ

ชิโนรส รุ่งสกุล
“ดอกไม้บาน”
80x105 ซม. สีชอล์คบนกระดาษ

อัครุพล กงพัฒน์
“กร้อเซงดงามเสมอ”
40x60 ซม. จิตรกรรมผสมบนผ้าใบ

องอาจ ศรียะพันธ์
“ใต้สันติสุข”
55x75 ซม. สีน้ำมันกระดาษ

ชัยยันต์ จงจประเสริฐ
“โล่งลับลิวเหนือสุสานเจ้าแม่ลิ้มกอเหนี่ยว”
55x75 ซม. สีน้ำมันกระดาษ

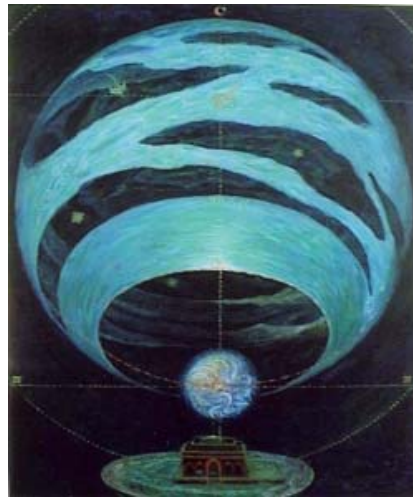
สุกิจ สุกระกาญจน์
“สันติภาพ 1”
70x90 ซม. สีน้ำมันบนผ้าใบ

สมใจ กัตติศิริ
“ทุกเลือดเนื้อชาติเชื้อไทย”
90x70 ซม. สีน้ำมันบนผ้าใบ

สัมฤทธิ์ เพชรคง
“นกกางเขน”
80x80 ซม. สีอะคริลิคบนผ้าใบ

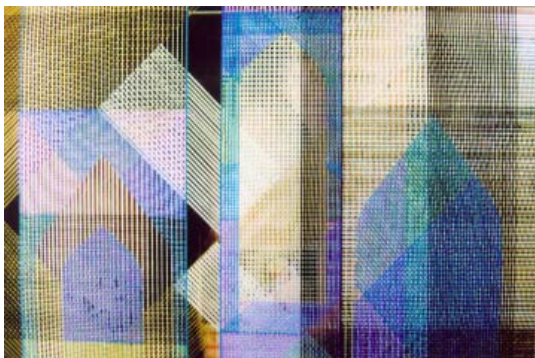
พยงค์ พรหมชาติ
“สัญลักษณ์แห่งความเชื่อ”
80x100 ซม. สีอะคริลิคบนผ้าใบ

อารีย์ คงพล
“ปรากฏการณ์ก่อนรุ่งอรุณ”
100x100 ซม. สีน้ำมันบนผ้าใบ

วุฒิ วัฒนสิน
“แต่ผู้จากไป”
60x80 ซม. สีน้ำมันบนผ้าใบ

กมล คงทอง
“ความขัดแย้งที่กรือเซะ”
50x00 ซม. เทคนิคผสม

ชัยวัฒน์ ผดุงพงษ์
“สัมพันธภาพ 1”
70x90 ซม. อะคริลิค

ศิลปกรรมนำใจให้สร้างโลก
ช่วยบันเทาทุกข์ในโลกให้เหือดหาย
จำเรี่ยตาพาใจให้สบาย
อีกร่างกายก็จะพลอยสุขสราญ
แม้ผู้ใดไม่นิยมชมลึงงาม
เมื่อถึงยามเส้าอรุณาสงสาร
เพราะขาดเครื่องระงับดับรำคาญ
โอสถใดจะสมานซึ่งดวงใจ

เที่ยวได้ขออัญเชิญพระราชนิพนธ์ใน
พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ซึ่งปรากฏ
อยู่ในบทเสภาเรื่องสามัคคีเสวก ความตอนหนึ่งมา
แสดง ณ ที่นี้ เพื่อยืนยันว่าไม่ว่าในยุคใด สมัยใด พระ
มหากษัตริย์ไทยทรงเห็นว่าศิลปกรรมสามารถเป็นยา

สมานแผลในจิตใจและเป็นเครื่องช่วยให้สังคมไทย
กลับคืนสู่ความสมานฉันท์ และอยู่ร่วมกันได้อย่าง
สันติสุข ศิลปินภาคใต้ทุกคนจึงขอสร้างสรรค์ตาม
รอยพระยุคลบาทสืบต่อไป

